

Babaların Öz Yeterlikleri ve Doğum Sonu Güvenlik Hislerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of Fathers' Self-Efficacy and Postpartum Sense of Security

Vesile Koçak¹, Kamile Altuntug², Emel Ege³

ÖZ

Bu çalışmayla babaların genel özyeterlilikleri, doğum sonu güvenlik hisleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya 18 yaş üzeri, sağlıklı yenidoğana sahip, doğum sonu lohusa kliniğinde bulunan, çalışmaya katılmaya gönüllü olan babalar dahil edilmiştir. Örneklem büyüklüğü evren içinden olasılıksız rastlantısal örneklem seçim yöntemiyle 143 babadan oluşmuştur. Çalışmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Genel Öz Yeterlik Ölçeği, Babaların Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçek Formları ile elde edilmiştir. Çalışmanın yürütülebilmesi için etik kurul onayı alınmıştır. Veriler yüz yüze görüşme yolu ile öz bildirim yoluyla elde edilmiştir. Babaların Genel Öz Yeterlik Ölçeği ortalama puanı 34,51±5,08 olarak, Babaların Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği ortalama puanı 35,08±6,28, Alt Boyutlarından Güçlendirici Davranış ortalama puanı 9,97±4,15, Genel İyiilik ortalama puanı 10,00±2,16, Annenin İyiiliği ortalama puanı 7,81±2,09 ve Aileye Yakınlık ortalama puanı 7,28±1,08 olarak bulunmuştur. Babaların genel öz yeterlilik ile doğum sonu babaların güvenlik hisleri puan ortalaması arasında zayıf yönde pozitif yönlü bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). Çalışma sonucunda deneyimsiz babaların doğum sonu güvenlik hislerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca doğum sonu döneme hazırlık, destek ve danışmanlık, anne ve bebeğin sağlığından emin olmanın babalar için doğum sonu güvende hissetmek için önemli faktörler olduğu sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda özellikle ilk kez babalığı deneyimleyenler olmak üzere babaların doğum sonu sürece hazırlanması, destek ve danışmanlık verilmesi, daha kapsamlı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Babalar, Doğum Sonu, Öz Yeterlik.

ABSTRACT

The aim of this study was to evaluate the general self-efficacy, postpartum sense of security of fathers after birth and the influencing factors. Fathers who were over 18 years old, had healthy newborns, were in the postpartum maternity clinic, and volunteered to participate in the study were included in the study. The sample size consisted of 143 fathers using the non-probability random sample selection method from the population. The data of the study were obtained through the Personal Information Form, General Self-Efficacy Scale, and Postpartum Fathers' Sense of Security Scale Forms. Ethics committee approval was obtained to conduct the study. Data were obtained through self-reports. Fathers' General Self-Efficacy Scale mean score was 34.51±5.08, Fathers' Postpartum Sense of Security Scale mean score was 35.08±6.28, Reinforcing Behavior. Sub-dimensions mean score was 9.97±4.15, General Well-Being mean score was 10.00±2.16, Mother's Well-Being mean score was 7.81±2.09, and Family Wellbeing mean score was 7.28±1.08. Closeness mean score was found to be 7.28±1.08. There was a weak positive correlation between fathers' general self-efficacy and fathers' postpartum sense of security score (p<0.05). As a result of the study, it was determined that inexperienced fathers had a lower sense of security after birth. It was also concluded that preparation for the postpartum period, support and counseling, and being confident in the health of the mother and baby are important factors for fathers to feel safe after birth. In this context, it is recommended that fathers, especially those who experience fatherhood for the first time, be prepared for the postpartum process, provide support and consultancy, and conduct more comprehensive studies.

Keywords: Fathers, Postpartum, Self Efficacy.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulundan etik kurul onayı alınmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Vesile KOÇAK, Doğum ve Kadın Hasatlıkları Hemşireliği, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, vesilekck@gmail.com, vkocak@erbakan.edu.tr ORCID: 0000-0003-0530-3783

² Prof. Dr, Kamile ALTUNTUĞ Doğum ve Kadın Hasatlıkları Hemşireliği, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, kaltuntug@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-0215-6143

³ Prof. Dr, Emel EGE Doğum ve Kadın Hasatlıkları Hemşireliği, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, emelege@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5640-5563

İletişim / Corresponding Author:
e-posta/e-mail:

Vesile KOÇAK
vesilekck@gmail.com, vkocak@erbakan.edu.tr

Geliş Tarihi / Received: 25.09.2023
Kabul Tarihi/Accepted: 14.04.2024

GİRİŞ

Babalığa geçiş yeni rol ve ilişkilere uyum sağlanması gereken, ebeveynlik bilgi ve becerilerinin edinilmesi gereken bir değişim dönemidir. Bu dönemde duygusal ve sosyal problemler görülebilmektedir.¹ Babalığa geçiş de tıpkı annelik gibi fiziksel, ruhsal ve sosyal birçok unsuru barındıran süreçtir. Babalığa geçiş sürecinde baba adayları kişisel, ailevi ve sosyal değişikliklere maruz kalmakta, tüm bunlar belirsizliğe, kaygıya ve güvensizliğe neden olabilmektedir.^{2,3,4,5,6}

Babalar doğum ve doğum sonu dönemde annelerin en iyi destek kaynağı olmasına rağmen, doğumhane ortamlarında sağlık profesyonelleri tarafından göz ardı edilmektedir.⁷ Sağlık profesyonellerinin önceliği anne ve bebek olduğu için babalar sürecin dışında kalabilmekte ve yeterince destek alamamaktadır. Babalar doğum sonu bakım hizmetlerinde “ne ziyaretçi ne de hasta” olarak değerlendirilmektedir.⁸ Oysaki doğum esnası ve sonrası babaların da bakım alması gereken önemli ve hassas bir dönemdir.²³ Babaların doğum sonu kliniklerde annelerle birlikte bakım alması onların güvende hissetmesini sağlamaktadır.⁹ Güvenlik hissi; güvende hissetme, hazır olma, memnun olma, iyi hissetme ve emin olmaktır. Güvenlik, tüm insanların gereksinim duyduğu bir ihtiyaç olup yaşamın tüm yönlerini etkilemektedir.² Doğum sonu dönemde güvenli hissetmenin temeli, ihtiyaçların anlaşılması ve karşılanmasına bağlıdır. Anneler için fiziksel iyilik hali önemliken babalar için doğum sonu dönemde bakım almanın, ailenin bir parçası olarak görülmenin daha önemli olduğu belirlenmiştir.^{2,10,11,12} Babalar için sağlık profesyonellerinden destek ve danışmanlık alınması güvenlik hislerini artırmaktadır.^{2,10,11,12} Babaların, doğum sonu dönem hakkında bilgi sahibi olmaması ve bu dönemde yeterince destek alamaması öz yeterliklerini etkileyerek, güvensiz hissetmelerine neden olmaktadır.^{13,14,15,16}

Her alanda olduğu gibi babalık rollerinde de öz yeterlik çok önemlidir ve babalık faaliyetlerine etkili bir şekilde katılma yeteneklerine katkıda bulunmaktadır.¹⁷ Öz-

yeterlik, bir kişinin belirli görevleri yerine getirme yetenekleri hakkındaki kişisel algılarını ifade etmektedir.¹⁸ Öz-yeterlik, başarılı sosyal ve günlük yaşam becerileri için önemli bir motivasyon faktörüdür.¹⁹ Bandura'nın öz yeterlilik teorisine göre, ebeveynlik yaparken babaların öz yeterliliğinin olması zorluklarla baş etmesine yardımcı olmaktadır. Öz yeterliliğin olmaması ise bireyin ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkileyerek korku ve acı çekmeye dönüştürebilmektedir.²⁰

Doğum sonu dönemde ruh sağlığı problemleri ilerleyen dönemde anksiyete ve depresyona dönüştürebilmektedir.¹⁵ Bu nedenle erken dönemde ebeveynlerin öz yeterlilikleri ve güvenlik hislerinin değerlendirilmesi çok önemlidir. Fakat babaların doğum esnası ve sonrası dönemlerde yaşadığı sorunların yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Ancak tıpkı anneler gibi babaların da doğum sonu dönemde yeterliliklerinin artırılması, yardım ve desteklenmeye ihtiyaçları bulunmaktadır. Çünkü babaların iyilik durumu kendi sağlıkları, aileleri ve toplum sağlığı için çok önemlidir.⁷ Babaların desteklenmesi, bakıma katılımı, anne, bebek ve kendi refahları açısından önemli bir faktördür.^{8,21} Babaların bakım gereksinimleri göz önüne alındığında, doğum sonu kliniklerde çalışan hemşirelerin, babalara bakım sunabilmesi için onların ihtiyaçlarını da belirlemesi gerekmektedir. Literatürdeki sınırlı bilgiler göz önüne alındığında bu çalışma ile doğum sonu babaların özyeterlilikleri ile güvenlik hislerinin nasıl olduğu ve etkileyen faktörleri değerlendirmek amaçlanmıştır.

Araştırma soruları

Babaların genel özyeterlik düzeyleri nedir?

Babaların doğum sonu güvenlik hisleri düzeyi nedir?

Babaların genel özyeterlilikleri ve doğum sonu güvenlik hisleri arasında ilişki var mıdır?

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma babaların genel öz yeterlilikleri ve doğum sonu güvenlik hislerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı türde yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Konya ilinde yer alan bir üniversite hastanesinde Haziran 2019- Eylül 2019 tarihleri arasında doğum yapan kadınların eşleri oluşturmuştur. Çalışmaya 18 yaş üzeri, sağlıklı yenidoğana sahip, doğum sonu lohusa kliniğinde bulunan, çalışmaya katılmaya gönüllü olan babalar dahil edilmiştir. Örneklem hesaplamasına gidilmeyip belirtilmiş tarihlerde hastanede olan ve çalışmaya katılmaya istekli olan 143 babaya ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Genel Öz Yeterlik Ölçeği, Doğum Sonu Babaların Güvenlik Hisleri Ölçek Formları ile elde edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından literatür taranarak^{14,21} hazırlanan babaların sosyodemografik ve doğum süreci ile ilgili (yaş, eğitim durumu, yaşanılan yer, bebeği isteme durumu, kaçınıcı kez bebek sahibi olduğu, bebeğin doğum şekli, bebeğin cinsiyeti, doğum ve doğum sonu hazırlık eğitimi alma durumu, sorumluluk almaya, taburculuğa hazır oluş, eş ve bebeğin sağlığı hakkında endişe varlığı, destek, danışmanlık alacağı kişi varlığı ve kendini güvende hissetme vb.) 16 sorudan oluşmaktadır.

Genel Öz Yeterlik Ölçeği

Genel Öz Yeterlik Ölçeğini (GÖYÖ), Schwarzer ve Jarusalem (1979) geliştirmiş Türkçe geçerlik güvenirliği Aypay (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, iki alt boyuta sahiptir. Bu alt boyutların birincisi çaba ve direnç, diğeri ise yetenek ve güvendir. Ölçek 4'lü likert (Tamamen yanlış:1- tamamen doğru: 4) şeklinde

puanlanmaktadır. Ölçek toplam Cronbach Alpha katsayısı .83 olarak belirtilmiştir. Ölçek çaba ve direnç Cronbach Alpha katsayısı .79 için yetenek ve güven Cronbach Alpha katsayısı ise. 63'tür. Ölçekten alınabilecek toplam puan 10-40 arasındadır. Ölçekten alınan toplam puan yükseldikçe genel öz yeterlik yükselmektedir.²² Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı ise .87 olarak hesaplanmıştır.

Babaların Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (BDSGHÖ)

Babaların Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği Persson ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirliği Koçak ve arkadaşları (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek toplamda 13 maddeli olup alt boyutları dört adettir. Alt boyutlar; güçlendirici davranış, genel iyilik, annenin iyiliği ve aileye yakınlık başlıklarından oluşmaktadır. Ölçeğin her bir maddesi 1: tamamen değil, 2: bir noktaya kadar, 3: oldukça çok, 4: tamamen olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin toplam puanı elde edilirken 6., 7. ve 8. maddeler ters olarak puanlanmaktadır. Toplam ölçek puanı en düşük 13 iken en yüksek toplam puan ise 52 şeklindedir. Ölçekten alınan yüksek puan, babaların doğum sonu güvenlik hislerinin iyi olduğunu göstermektedir. Ölçek toplam Cronbach Alpha katsayısı 0.74 olarak hesaplanmıştır.²³ Çalışmamızda ölçek toplam Cronbach alfa katsayısı 0.78 olarak tespit edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yürütülebilmesi için Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulundan etik kurul onayı alınmıştır. Babalara çalışmanın amacı açıklandıktan sonra sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Veri toplama araçları olan ölçeklerin kullanımı için yazarlardan gerekli izinler alınmıştır

Verilerin Toplanması

Araştırmaya başlamadan önce, veri toplama formlarının anlaşılabilirliğini değerlendirmek amacıyla 10 katılımcı ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonrası formlara son şekli verilmiştir. Lohusa kliniğinde doğum yapan annelerin yanında bulunan babalar ile yüz yüze görüşülmüştür. Babalar anne ve bebek bakımında yardımcı oldukları için onlar için en uygun zaman ayarlaması yapılmıştır. Araştırmacı babalara anket sorularını yöneltmiş ve verdikleri cevapları anket formuna işaretlemiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma

uygunluğunu değerlendirmek için Shapiro-Wilk testi yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdellik dağılım, ortalama, standart sapma, bağımsız gruplarda t testi, one way ANOVA testi kullanılmıştır. Genel özyeterlik ile güvenlik hisleri arasındaki ilişki Pearson Korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlarda $p<0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Çalışma yapıldığı örneklem ile sınırlıdır sonuçları tüm nüfusa genellenemez. Babaların doğum sonu kliniklerde sürekli bulunmaması daha büyük örneklem sayısına ulaşmada sınırlılığa neden olmuştur.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Babaların Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ) ortalama puanı 34.51 ± 5.08 olarak, Babaların Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (BDSGHÖ) puan ortalaması 35.08 ± 6.28 , BDSGHÖ Alt Boyutlarından Güçlendirici Davranış puan ortalaması 9.97 ± 4.15 , Genel İyilik puan ortalaması 10.00 ± 2.16 , Annenin İyiliği puan ortalaması 7.81 ± 2.09 ve Aileye Yakınlık puan ortalaması 7.28 ± 1.08 olarak bulunmuştur (Tablo1).

Tablo 1. Babaların Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ) ve Babaların Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (BDSGHÖ) Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:143)

Değişkenler		Ortalama±SS	
Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ)		34.51±5.08	Min:21 Max:40
Babaların Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (BDSGHÖ)		35.08±6.28	Min:22 Max:52
BDSGHÖ Alt Boyutları	Güçlendirici Davranış	9.97±4.15	Min:5 Max:20
	Genel İyilik	10.00±2.16	Min:3 Max:12
	Annenin İyiliği	7.81±2.09	Min:3 Max:12
	Aileye Yakınlık	7.28±1.08	Min:2 Max:8

Babaların yaş ortalamasının 33.18 ± 5.69 olduğu, babaların %40.6'sının ilköğretim mezunu olduğu belirlenmiştir. Babaların yaşı, eğitim durumu ve çalışma durumu,

yaşadıkları yer, aile tipi ve bebeği isteme durumu ile doğum sonu güvenlik hisleri ölçek puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0.05$). Çocuk sayısı ile doğum sonu güvenlik hisleri puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu; ilk kez baba olan katılımcıların doğum sonu güvenlik hisleri puan ortalamasının daha düşük olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Doğum ve doğum sonu dönem ile ilgili eğitim alma durumu ile doğum sonu güvenlik hisleri puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Eğitim almış olan babaların doğum sonu güvenlik hisleri puan ortalamasının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Eşinin sağlığı ile ilgili endişe taşıma durumu ile doğum sonu güvenlik hisleri puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Eşinin sağlığı hakkında endişe taşıyan babaların doğum sonu güvenlik hisleri puan ortalamasının daha düşük olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Bebeğin sağlığı ile ilgili endişe taşıma durumu ile doğum sonu güvenlik hisleri puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bebeğin sağlığı hakkında endişe taşıyan babaların doğum sonu güvenlik hisleri puan ortalamasının daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Doğum sonu süreçte aile ve sosyal çevrede doğum sonu süreçte destek olacak kişilerin varlığı ile doğum sonu

güvenlik hisleri puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu; doğum sonu süreçte desteklenen babaların daha güvenli hissettiği belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 2).

Tablo 2. Babaların Bazı Sosyo-Demografik Özellikleri ve Babaların Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (BDSGHÖ) Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:143)

Değişkenler	Sayı/Yüzde	BDSGHÖ Ortalama±SS	t	p
Yaş				
18-30	52/ 36.4	34.40±5.73	-0.979	0.487
31-50	91/ 63.6	35.47±6.57		
			F	p
Eğitim Durumu				
İlköğretim	58/ 40.6	34.32±5.85	1.801	0.169
Lise	41/ 28.7	36.63±6.79		
Lisans ve üzeri	44/ 30.8	34.63±6.20		
Çalışma Durum				
Çalışan	143/ 100	35.08±6.28	0	0
Çalışmayan	0/ 0			
			t	p
En uzun süre yaşanan yer				
İl, ilçe	86 /60.1	35.39±6.34	0.727	0.468
Köy, kasaba	57 /39.9	34.61±6.20		
Aile Tipi				
Çekirdek	112 /78.3	34.55±5.54	1.555	0.128
Geniş	31 /21.7	37.00±8.25		
Bebeği İsteme Durumu (Planlı istenen bebek)				
Evet	125 /87.4	35.28±6.42	0.239	0.307
Hayır	18 /12.6	33.66±5.05		
Kaçıncı Bebek				
1	50 /35	33.40±5.92	2.390	0.018
2 ve üzeri	93 /65	35.98±6.30		
Doğum Şekli				
Normal	16 /11.2	34.37±5.56	0.478	0.634
Sezeryan	127 /88.8	35.17±6.37		
Bebek Cinsiyeti				
Kız	69 /96.5	36.10±6.78	1.888	0.061
Erkek	74 /3.5	34.13±5.64		
Doğum ve Doğum Sonu Döneme Hazırlık Eğitim Alma Durumu				
Evet	23 /16.1	40.17±7.22	4.525	0.000
Hayır	120 /83.9	34.10±5.60		
Taburcu Olmaya Hazır Olma				
Evet	101 /70.6	35.28±6.62	0.599	0.550
Hayır	42 /29.4	34.59±5.40		
Eşinin Sağlığı ile İlgili Endişeleri Olma				
Evet	42 /29.4	33.11±5.51	2.455	0.015
Hayır	101 /70.6	35.90±6.42		
Bebeğin Sağlığı ile İlgili Endişeleri Olma				
Evet	54 /37.8	33.12±5.79	2.978	0.003
Hayır	89 /62.2	36.26±6.29		
Doğum Sonu Destek Alacağı Kişi Varlığı				
Evet	94 /65.7	36.00±6.65	2.458	0.015
Hayır	49 /34.3	33.32±5.10		
Doğum Sonu Danışmanlık Alacağı Kişi Varlığı				
Evet	47 /32.9	36.46±6.37	1.860	0.065
Hayır	96 /67.1	34.40±6.15		
Doğum Sonu Kendini Güvende Hissetme Durumu				
Evet	106 /74.1	35.57±6.41	1.593	0.113
Hayır	37 /25.9	33.67±5.73		

Babaların öz yeterliği ile aile tipi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Geniş aileye sahip babaların öz yeterlik puan ortalamalarının daha düşük olduğu görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 3. Babaların Bazı Sosyo-Demografik Özellikleri ve Babaların Genel Öz Yeterlilik Ölçeği (GÖYÖ) Puan Ortalamalarının Dağılımı (N:143)

Değişkenler	Sayı/Yüzde	BDSGHÖ Ortalama±SS	t	p
Yaş				
18-30	52/ 36.4	34.44±5.10	-1.21	0.904
31-50	91/ 63.6	35.54±5.10		
Eğitim Durumu				
İlköğretim	58/ 40.6	34.08±5.29	0.563	0.571
Lise	41/ 28.7	34.41±5.32		
Lisans ve üzeri	44/ 30.8	35.15±4.60		
Çalışma Durumu				
Çalışan	143/ 100	34.51±5.08	0.000	0.000
Çalışmayan	0/ 0			
En uzun süre yaşanan yer				
İl, ilçe	86 /60.1	34.93±5.12	1.214	0.227
Köy, kasaba	57 /39.9	33.87±5.00		
Aile Tipi				
Çekirdek	112 /78.3	35.06±4.70	2.513	0.013
Geniş	31 /21.7	32.51±5.94		
Bebeği İsteme Durumu (Planlı istenen bebek)				
Evet	125 /87.4	34.62±5.07	0.702	0.484
Hayır	18 /12.6	33.72±5.22		
Kaçıncı Bebek				
1	50 /35	34.10±5.25	0.706	0.481
2 ve üzeri	93 /65	34.73±5.00		
Doğum Şekli				
Normal	16 /11.2	33.81±5.74	0.581	0.562
Sezeryan	127 /88.8	34.59±5.01		
Bebek Cinsiyeti				
Kız	69 /96.5	34.55±4.65	0.091	0.928
Erkek	74 /3.5	34.47±5.48		
Doğum ve Doğum Sonu Döneme Hazırlık Eğitim Alma Durumu				
Evet	23 /16.1	35.69±4.85	1.222	0.224
Hayır	120 /83.9	34.28±5.11		
Bebek Bakımında Sorumluluk Almaya Hazır Olma				
Evet	138/96.5	34.55±5.05	0.585	0.559
Hayır	5 /3.5	33.20±6.45		
Taburcu Olmaya Hazır Olma				
Evet	101/70.6	34.61±4.86	0.376	0.708
Hayır	42 /29.4	34.26±5.63		
Eşinin Sağlığı ile İlgili Endişeleri Olma				
Evet	42 /29.4	34.50±4.87	0.016	0.987
Hayır	101/70.6	34.51±5.19		
Bebeğin Sağlığı ile İlgili Endişeleri Olma				
Evet	54 /37.8	34.18±4.72	0.594	0.553
Hayır	89 /62.2	34.70±5.30		
Doğum Sonu Destek Alacağı Kişi Varlığı				
Evet	47 /32.9	34.00±5.71	0.379	0.705
Hayır	96 /67.1	34.76±4.75		
Doğum Sonu Danışmanlık Alacağı Kişi Varlığı				
Evet	47 /32.9	34.00±5.71	0.839	0.403
Hayır	96 /67.1	34.76±4.75		
Doğum Sonu Kendini Güvende Hissetme Durumu				
Evet	106/74.1	34.83±4.94	1.313	0.191
Hayır	37 /25.9	33.56±5.42		

Babaların genel öz yeterlilik ile doğum sonu babaların güvenlik hisleri puan ortalaması arasında zayıf yönde pozitif yönlü bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Babaların Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ) ve Babaların Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (BDSGHÖ) Korelasyon Tablosu (N:143)

	Ortalama±SS	r	p
GÖYÖ	34,51±5,08	0,182*	0,030
BDSGHÖ	35,08±6,28		

*0.01- 0.29 düşük düzeyde ilişki anlamına gelmektedir.

Doğum sonu babaların genel öz yeterlikleri ve güvenlik hislerinin incelendiği bu çalışma literatürdeki bilgiler ışığında tartışılmıştır. Çalışma sonunda babaların yaşadığı yer, aile tipi, bebeği isteme durumu ve annenin doğum şekliyle Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında farklılık saptanmamıştır. Çalışmamızdan farklı olarak Erbaş ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında şehirde yaşayan, eşleri vajinal doğum yapan babaların daha güvenli hissettiği tespit edilmiştir.²⁴ Suid ve Özkan'ın (2023) çalışmasında ise yaşanan yer il ve ilçe olduğunda ve bebeğin planlı olması durumunda güvenlik hislerinin arttığı görülmüştür.²⁵ Çalışmamızın gerçekleştiği kurumda daha çok sezaryen doğumların gerçekleşmesi ve doğum öncesi babaların bu duruma hazır olmasının güvenlik hislerini etkilemediği düşünülmüştür. Babaların doğum sonu güvenlik hislerini etkilemesi muhtemel bu özelliklerin doğru bir şekilde yorumlanabilmesi için farklı popülasyonlarda elde edilmiş daha çok araştırma bulgusuna ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Doğum sonu dönem, ebeveyn olmanın getirdiği ciddi sorumluluklarla özellikle öz yeterliği düşük düzeyde olan ve ilk kez bu deneyimi yaşayan ebeveynlerde zorluklara neden olabilmektedir.²⁶ Aynı şekilde bireysel ya da ebeveyn olarak ihtiyaçları karşılanmamış yeterince desteklenmemiş babaların kaygı düzeyleri artmakta ve bu durum babaların güvenlik hislerini etkilemektedir.^{15,27} Teorik olarak, ebeveynler daha fazla bilgi ve beceri ile donatılmışsa, zorluklar karşısında ebeveyn olarak kendilerini daha yetkin ve güvende hissetmektedir.²⁸ Çalışmamızda elde ettiğimiz bulgular da bu durumu kanıtlar niteliktedir. İlk kez baba olan, doğum sonu

dönem hakkında eğitim almayan bu döneme hazırlık yapmayan ve bu dönemde destekleri olmadığını belirten babalar kendilerini daha güvensiz hissetmiştir ($p<0.05$). Suid ve Özkan'ın çalışmasında da (2023) benzer şekilde deneyimli babaların güçlendirici davranış alt boyutu puan ortalamasının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erbaş ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında da evde ve hastane bilgi alıp destek gören babaların daha güvenli hissettiği görülmüştür.²⁵ Destek ve bakım güvenli hissetmek için çok önemli etmenlerdir. Güvenli hissetme ebeveynlik kalitesi ve nihayetinde bebek gelişimi üzerindeki etkisi göz önüne alındığında çok önemli bir konudur. Güvensiz hissetmenin ilerleyen dönemlerde anksiyete depresyona dönüşebildiği¹⁵ göz önüne alındığında özellikle tecrübesiz ve yeterli desteği olmayan babaların belirlenerek erken dönemlerde desteklenmesi hemşirelik bakımının ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

Anne ve bebek sağlığı konusunda endişe taşıyan babaların daha güvensiz hissettiği görülmüştür ($p<0.05$). İlginç bir şekilde tüm anne ve bebekler sağlıklı olmasına rağmen babaların onların sağlığı hakkında endişe taşıması ilginç bir bulgudur. Werner-Bierwisch ve arkadaşlarının (2018) yaptığı çalışmada da benzer şekilde babaların anne ve bebekteki tıbbi komplikasyonlar hakkında endişe taşıdıkları görülmüştür.⁶ Bu sonuçlara dayanarak babaların kendilerini güvende hissetmeleri için bebeğin ve annenin sağlık durumundan emin olmasının önemli olduğu söylenebilir. Babalara anne ve bebek sağlığı ile ilgili bilgi verirken bu bilginin onlardaki yansımaları değerlendirmek çok önemlidir. Anne ve bebeğin iyi olduğu konusunda bilgi verirken babadaki duyguların anlaşılmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Bu da sağlık profesyonellerinin iyi bir gözlem ve iletişim yeteneği ile mümkün olabilir.

Literatürde doğum sonrası döneme kolay uyum sağlamaya aracılık eden duygunun büyük ölçüde ebeveynlerin öz-yeterliliği olduğu görülmektedir.^{1,29} Birçok çalışmada ilk kez ebeveyn olanların doğum sonrası erken dönemde öz yeterlik duygularının daha düşük olduğu belirtilmiştir.^{30,31,32} Ebeveynlik

öz-yeterliği, yüksek kaliteli ebeveynlik davranışının kritik bir belirleyicisidir ancak ebeveynlik bilişlerinin bu yönü babalar için yeterince araştırılmamıştır³³. Bu çalışma sonunda babaların genel öz yeterliliği ile doğum sonu güvenlik hisleri arasında pozitif yönde zayıf korelasyon olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Aiging ve arkadaşlarının (2021) yaptıkları çalışmada da benzer şekilde babaların doğum sonrası güvenlik duygusu, ebeveynlik özgüveniyle önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur³⁴. Özgüven, özerklik ve öz yeterlik güvenlik hissini artıran faktörler olarak belirtilmiştir³⁴. Babalık öz yeterliği

doğum sonu süreçte duruma özgü (beklenmedik, bilinmeyen vb.) artış azalabilmektedir. Doğum sonu iyi bir desteğin babaların öz yeterliğine katkıda bulunduğu belirtilmektedir³⁵. Ebeveynlik becerileri, özyeterlik sağlıklı nesillerin oluşmasının anahtarındır³⁶. Babalar gelecek nesillerin sağlıklı büyümesinden sorumludur. Doğum sonu yeterli bakım alan babaların ebeveynlik yeterlikleri de pozitif yönde iyileşmektedir³⁷. Bu yüzden öz yeterlikleri arttırılan babaların daha güvende hissedeceği buna bağlı olarak sağlıklı nesillerin güvenli bir şekilde oluşacağı sonucuna varılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma sonucunda deneyimsiz babaların doğum sonu güvenlik hislerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca doğum sonu döneme hazırlık, destek ve danışmanlık, anne ve bebeğin sağlığından emin olmanın babalar için doğum sonu güvende hissetmek için önemli faktörler olduğu sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda özellikle ilk kez babalığı deneyimleyenler olmak üzere babaların doğum sonu sürece hazırlanması, destek ve danışmanlık verilmesi önerilmektedir. Doğum sonu dönemde babalar için anne ve bebeğin sağlığından emin olmanın önemi düşünüldüğünde hemşire ve sağlık profesyonellerinin babalara destek verirken

empati ve iletişim tekniklerine önem vermesi önerilmektedir.

Babaların genel öz yeterliğinin doğum sonu güvenlik hisleriyle olan korelasyonu düşünüldüğünde babaların doğum ve doğum sonu kliniklerde öz yeterliklerini artırıcı müdahalelerin yapılması önerilmektedir. Babaların doğum ve doğum sonu kliniklerde güvenli hissetmelerini sağlayacak bakım bileşenlerinin belirlenmesi için daha kapsamlı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Teşekkür

Araştırmaya katılarak destek veren tüm babalara teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Solmeyer AR, Feinberg ME. Mother and father adjustment during early parenthood: the roles of infant temperament and coparenting relationship quality. *Infant Behavior & Development*. 2011;34(4):504-514. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2011.07.006>.
2. Kvist LJ, Persson EK. Evaluation of changes in postnatal care using the "parents' postnatal sense of security instrument and an assessment of the instrument's reliability and validity. *BMC Pregnancy and Childbirth*. 2009;9:35. <https://doi.org/10.1186/1471-2393-9-3>.
3. Nilsson I, Danbjørg DB, Aagaard H, Strandberg-Larsen K, Clemensen J, Kronborg, H. Parental experiences of early postnatal discharge: a meta-synthesis. *Midwifery*. 2015; 31(10): 926-934. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2015.07.004>.
4. Saisto T, Salmela-Aro K, Nurmi JE, Halmesmaki E. Longitudinal study on the predictors of parental stress in mothers and fathers of toddlers. *Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynaecology*. 2008;29(3):213-222. <https://doi.org/10.1080/01674820802000467>
5. Skreden M, Skari H, Malt UF, Pripp AH, Björk MD, Faugli A, Emblem, R. Parenting stress and emotional wellbeing in mothers and fathers of preschool children. *Scandinavian Journal of Public Health*, 2012; 40(7): 596-604. <https://doi.org/10.1177/1403494812460347>.
6. Werner-Bierwisch T, Pinkert C, Niessen K, Metzger S, Hellmers C. Mothers' and fathers' sense of security in the context of pregnancy, childbirth and the postnatal period: an integrative literature review. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 2018; 18(1): 473. <https://doi.org/10.1186/s12884-018-2096-3>
7. Spiteri G, Borg Cunen N, Borg Xuereb R. Midwives and the transition to fatherhood. In: Borg Xuereb, R., Jomeen, J. (eds) *Perspectives on Midwifery and Parenthood*. Springer, Cham. 2022. https://doi.org/10.1007/978-3-031-17285-4_12
8. Steen MS, Downe N, Bamford L. Not-patient and not-visitor: a metasynthesis fathers' encounters with pregnancy, birth and maternity care. *Midwifery*. 2012; 28(4): 422-431. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2011.06.009>.

9. Hjälmhult E, Lomborg K. (2012). Managing the first period at home with a newborn: a grounded theory study of mothers' experiences. *Scandinavian Journal Of Caring Sciences*. 2012;26(4):654-662. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6712.2012.00974.x>.
10. Persson EK, Fridlund B, Kvist LJ, Dykes AK. Fathers' sense of security during the first postnatal week-a qualitative interview study in Sweden. *Midwifery*. 2012; 28(5): e697-e704. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2011.08.010>
11. Persson EK, Fridlund B, Kvist LJ, Dykes AK. Mothers' sense of security in the first postnatal week: interview study. *Journal of Advanced Nursing*. 2011; 67(1): 105-116. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2010.05485.x>.
12. Persson EK, Fridlund B, Dykes AK. Parents' postnatal sense of security (psss): development of the PPSS instrument. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. 2007;21(1):118-125. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6712.2007.00442.x>
13. Karlström A, Nystedt A, Hildingsson, I. The meaning of a very positive birth experience: focus groups discussions with women. *BMC Pregnancy and Childbirth*. 2015; 15. <https://doi.org/10.1186/s12884-015-0683-0>.
14. Ledenfors A, Berterö C. First-time fathers' experiences of normal childbirth. *Midwifery*. 2016;40:26-31. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2016.05.013>.
15. Persson E, Kvist LJ. Postnatal sense of security, anxiety and risk for postnatal depression. *Journal of Womens Health, Issues and Care*. 2014; 3. <https://doi.org/10.4172/2325-9795.1000141>.
16. Widarsson M, Engström G, Tydén T, Lundberg P, Hammar LM. Paddling upstream: fathers' involvement during pregnancy as described by expectant fathers and mothers. *Journal of Clinical Nursing*. 2015; 24(7-8); 1059-1068. <https://doi.org/10.1111/jocn.12784>.
17. Vance AJ, Brandon DH. Delineating among parenting confidence, parenting self-efficacy and competence. *Advances in Nursing Science*. 2017;40(4):E18-E37. <https://doi.org/10.1097/ANS.000000000000179>.
18. Bandura, A. *Self-efficacy: The exercise of control*. W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co. 1997.
19. French DP, Olander EK, Chisholm A, Mc Sharry J. (2014). Which behaviour change techniques are most effective at increasing older adults' self-efficacy and physical activity behaviour? A systematic review". *Annals of Behavioral Medicine: A Publication Of The Society of Behavioral Medicine*.2014;48(2):225-234. <https://doi.org/10.1007/s12160-014-9593-z>.
20. Brunstad A, Aasekjær K, Aune I, Nilsen ABV. Fathers' experiences during the first postnatal week at home after early discharge of mother and baby from the maternity unit: a meta-synthesis. *Scandinavian Journal of Public Health*. 2020; 48(4): 362-375. <https://doi.org/10.1177/1403494818809856>.
21. Pålsson P, Persson EK, Ekelin M, Kristensson I, Kvist LJ. First-time fathers experiences of their prenatal preparation in relation to challenges met in the early parenthood period: implications for early parenthood preparation. *Midwifery*. 2017; 50. 86-92. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2017.03.021>.
22. Aypay A. The adaptation study of general self efficacy (GSE) scale to Turkish. *Inonu University Journal of The Faculty of Education*. 2010; 11(2):113-131.
23. Koçak V, Altuntuğ K, Geçkil E, Ege E. Babaların doğum sonu güvenlik hisleri ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2015; 18(3): 172-180. <https://doi.org/10.17049/ahsbd.60358>.
24. Erbaş N, Demirel G. Babaların doğum sonu güvenlik hisleri ve etkileyen faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2019; 12 (3): 179-185. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/deuhfed/issue/54244/735081>
25. Suid NR, Özkan H. Babaların doğum sonu güvenlik hisleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2023; 4 (1), 32-43. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/yobusbfi/issue/76614/1158914>.
26. Entsieh AA, Hallström IK. First-Time parents' prenatal needs for early parenthood preparation-a systematic review and meta-synthesis of qualitative literatüre. *Midwifery*. 2016; 39:1-11. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2016.04.006>
27. García-Calvente MD, Lozano MD, Lopez E, Rodríguez I, Navarro GM, Ruzzante NH. Gender analysis of primary care professionals' perceptions and attitudes to informal care. *Gaceta Sanitaria*. 2010; 24:293-302. <https://doi.org/10.1016/j.gaceta.2010.02.011>.
28. Salonen AH, Kaunonen M, Astedt-Kurki P, Jarvenpaa AL, Isoaho H, Tarkka MT. Effectiveness of an internet-based intervention enhancing finnish parents' parenting satisfaction and parenting self-efficacy during the postpartum period. *Midwifery*.2011;27(6):832-841. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2010.08.010>.
29. Mihelic M, Filus A, Morawaska A. Correlates of prenatal parenting expectations in new mothers: is better self-efficacy a potential target for preventing postnatal adjustment difficulties? *Prev Sci*. 2016; 17:949-959. <https://doi.org/10.1007/s1121-016-0682-z>
30. Bryanton J, Gagnon AJ, Hatem M, Johnston C. Predictors of early parenting self-efficacy: results of a prospective cohort study. *Nursing Research*. 2008; 57(4): 252-259. <https://doi.org/10.1097/01.NNR.0000313490.56788.cd>.
31. Drake EE, Humenick SS, Amankwaa L, Younger J, Roux G. Predictors of maternal responsiveness. *Journal of Nursing Scholarship*. 2007; 39:119-125. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2007.00156.x>.
32. Ngai FW, Wai-Chi CS, Holroyd E. Translation and validation of a chinese version of the parenting sense of competence scale in Chinese mothers". *Nursing Research*. 2007;56(5):348-354. <https://doi.org/10.1097/01.NNR.0000289499.99542.94>
33. Donithen R, Schoppe-Sullivan S. Correlates and predictors of parenting self-efficacy in new fathers. *Journal of Family Psychology*.2022;36(3):396-405. <https://doi.org/10.1037/fam0000910>.
34. Aiqing T, Tieying ZMY. Factors associated with parents' postnatal sense of security in China: A cross-sectional study. 2021. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-523065/v1>.
35. Zheng J, Gao LL. Parenting self-efficacy and social support among parents in mainland China across the first six months postpartum: a prospective cohort study. *Midwifery*. 2023; 123: 103719. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2023.103719>.
36. Ceylan B, Günay Molu, N. COVID-19 salgını sırasında anne babaların kaygı düzeyi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2022; 4(3): 278-287. <https://doi.org/10.51123/jgehes.2022.64>.
37. Ayvacı HK, Bağcı H, Paparacı İ, Demirtaş H, Bay F, Karakoç H. Doğumda anne memnuniyeti ve erken ebeveynlik davranışı arasındaki ilişki. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2022; 4(3); 226-234. <https://doi.org/10.51123/jgehes.2022.59>.